

Årsrapport

Elevombudet i Søgne

For perioden 01.01.2018-30.04.2019

Innledning

«Jeg føler meg så hjelpeløs i møte med skolen» (foresatt til elev på mellomtrinnet).

«Nå kan vi begynne å leve et normalt liv igjen. All den vonde følelsen er borte. Vi er så takknemlige for at du har stått for oss og med oss» (familien til elev på mellomtrinnet).

Disse utsagnene, som er hentet fra to av sakene i statistikken i årets rapport fra Elevombudet, sier litt om spennet i hverdagen til elever og deres foresatte i Søgne. De fleste barn og ungdom trenger ikke Elevombudet. Andelen som har det bra, som lærer og blomstrer på skolen sin, er høy. Størsteparten av foreldrene er fornøyde. Denne rapporten handler om de som ikke har det bra, og om de som har hatt det dårlig, men har fått det bedre. Etter samforståelse med ordfører og leder av tjenesteutvalget omhandler årets rapport de siste 16 månedene. Det skyldes kommunesammenslåingen, som gjør det u hensiktsmessig å rapportere fra 2019 i 2020. Til nå har Elevombudet vært inne i 132 saker. 67 av dem er i perioden som denne rapporten omhandler. 18 av dem er ennå ikke løst.

Noen er spørrende til om ombudsrollen er tjenlig. De peker på at kommunene får stadig bedre systemer for å fange opp de som ikke har det trygt og godt på skolen sin. Andre viser til nasjonale satsninger på systemnivå, som har hatt bevislig effekt. Andre igjen har liten tro på ombudsordninger i skolen, og peker på at ombudene ikke har noen makt- eller tvangsmidler overfor skolene.

Ja, det lokale og nasjonale fokuset på mobbing og krenkelser er høyt. De som arbeider i skolen har fått skjerpede krav til å følge med på skolemiljøet, til å gripe inn, varsle, undersøke, sette inn egnede tiltak, evaluere og dokumentere. Fylkesmannen har fått flere midler til å utøve sin myndighet i 9A-saker.

Likevel forteller både barn, ungdom og foresatte meg at det i deres sak har vært nødvendig for dem å kontakte Elevombudet. Barn og ungdom har det vondt på skolen sin, hver eneste dag. Disse barnas arena for trivsel, mestring og vekst blir betent. Noen blir syke av det, noen foresatte blir syke av det. Selv om Elevombudet ikke har ett eneste maktmiddel å bruke overfor skolen, blir jeg brukt. Siden oppstarten i august 2016 har jeg gjennomført 988 samtaler med barn, ungdom og foresatte. Jeg lar dem snakke ut. Jeg hører på dem, og backer dem når smerten får dem til å tvile på seg selv. Jeg hjelper til med å tolke papirer fra skole og andre etater, og kan være sekretær når de ønsker å skrive en klage. Flere ganger ukentlig er jeg med på møter med skolene. Og jeg opplever at det nytter: Elever får det bedre, får mindre vondt i magen, begynner å sove igjen og gleder seg igjen til å gå på skolen.

Fellesnemnda i Nye Kristiansand har vedtatt å videreføre elevombudsordningen i 100 prosent, fra 01.01.2020. Tre kommuner, med hver sine kulturer, regelverk og satsninger, skal bli til en. 15 000 elever skal gå på skolen hver dag. Uten å ta skade av det. Foresatte fra Songdalen og Kristiansand har allerede begynt å ta kontakt. Det er et stort privilegium å få fortsette å hjelpe og støtte og trå til når barn og ungdom ikke opplever seg sett eller forstått eller trodd av skolen sin.

Tone Martha Sødal, Elevombudet i Søgne

Tone Martha Sødal

Innholdsfortegnelse

1.0. Elevombudets saker	4
1.1 Elevombudets saker, etter kjønn	5
1.2. Elevombudets saker, etter klassetrinn, prosentvis	5
1.3. Elevombudets saker, geografisk fordeling, prosentvis.....	6
1.4. Elevombudets saker. Det det handler om. Antall.	7
1.4.1. Trusler og vold	8
1.4.2. Tillitsbrudd mellom skole og hjem	8
1.4.3. Informasjon til og involvering av foresatte	10
1.4.4. Dokumentasjon	10
2.0 Den nye mobbeparagrafen – to år etter	10
3.0. Fylkesmannens saker fra Søgne	11
4.0 Elevombudets informasjonsarbeid	12
5.0 Kurs, seminarer og fagdager	12
6.0 Samarbeid med skole og andre instanser	13
7.0. Nye Kristiansand.....	16
8.0 Elevombud i Nye Kristiansand.....	19
9.0 Avslutning.....	26

1.0. Elevombudets saker

«Nå går det såå mye bedre!»

«Vi har stanga og stanga og stanga. Man blir så fortvilet. Det føles utrolig godt å ha deg med på laget. Man vet jo ikke åssen ting skal gjøres.»

«De voksne på skolen liker meg ikke.»

Det overstående er sitater fra elever og foresatte til elever på ungdomsskolene i Søgne 2018 eller 2019. I perioden 01.01.2018-30.04.2019 har Elevombudet vært inne i **67 saker**. **59** av sakene handler om enkeltelever som ikke har hatt det godt og trygt på skolen sin. **8** av sakene gjelder flere elever. Pr 01.05.2019 er **18** av sakene ikke løst. **4** av disse igjen er i ferd med å avsluttes.

I tillegg til disse sakene, har Elevombudet mottatt **15 henvendelser** fra elever og foresatte. En sak defineres som en henvendelse når det bare handler om en samtale, som ikke krever ytterligere arbeid fra Elevombudets side. Noen ganger kan det oppleves som nok bare å få tømt seg: **«Jeg kjenner at pulsen går ned bare når jeg får sagt dette til deg. Jeg føler meg roligere allerede»**. (foresatt til elev på ungdomstrinnet). Og: **«Han (eleven) virker lettere til sinns, etter at han hadde truffet deg.»** (mamma til elev).

Men de fleste gangene fører en henvendelse til en sak. Det vil si at det kreves mer innsats enn bare en prat. Dette skillet mellom en **sak** og en **henvendelse** er i ferd med å bli gjengs tellemåte blant de fleste andre mobbe- elev- og lærlingeombudene i Norge.

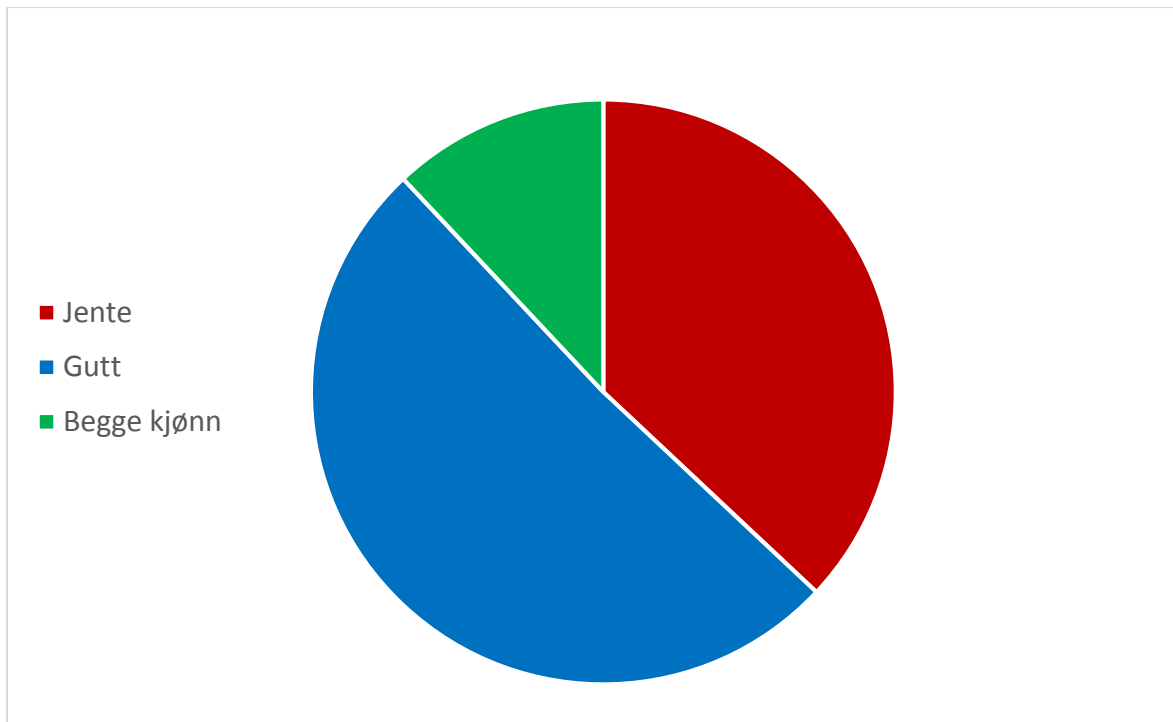
Elevombudet i Søgne har siden opprettelsen av stillingen i august 2016 gjennomført **988** samtaler med barn, ungdom og foresatte. De aller fleste av sakene gjelder Opplæringslovens §9A, om elevers rett til et trygt og godt skolemiljø. Størsteparten av kontakten med barn, ungdom og foresatte skjer på telefon eller ansikt til ansikt. SMS, mail og Messenger er også viktige kanaler inn. På en tilfeldig valgt måned (januar 2019), som er typisk for en periode etter en ferie, mottok ombudet 39 sms-er og 152 meldinger på Messenger fra foresatte og elever. Elevombudet gjør systematisk barn, ungdom og foresatte oppmerksomme på at dette ikke er «sikre» kanaler i forhold til personvernet, og bestreber seg på å begrense denne typen kommunikasjon, ved blant annet ringe opp vedkommende så snart som mulig, i stedet for å fortsette kommunikasjonen på nett.

Mandatet som politikerne har gitt Elevombudet i Søgne, er:

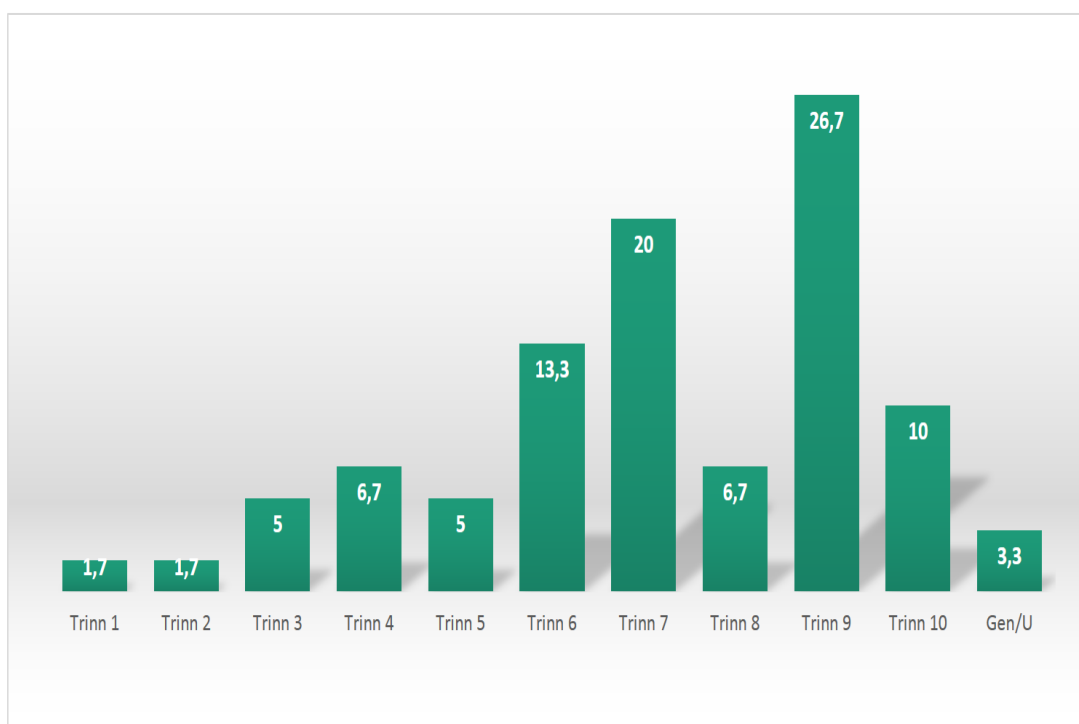
- å utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen.
- å bidra til at alle elever får den opplæring og det psykososiale læringsmiljø de har krav på.
- å samarbeide tett med Beredskapsteamet og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.
- å veilede og bistå enkeltelever og deres foreldre i kommunikasjonen med skole og beredskapsteam og fremstå som et mellomledd mellom hjem og skole i vanskelige saker.
- å ha fokus på oppfølging av skolenes forebyggende arbeid mot mobbing
- å utarbeide halvårlig rapport og årlig handlingsplan som fremlegges til politisk behandling i tjenesteutvalg, formannskap og kommunestyre.

1.1 Elevombudets saker, etter kjønn

Av de 67 sakene Elevombudet har vært inne i i perioden 01.01.2018-30.04.2019, er det 34 gutter og 25 jenter som er/har vært utsatt. 8 av sakene gjelder flere elever.

1.2 Elevombudets saker, etter klassetrinn, prosentvis

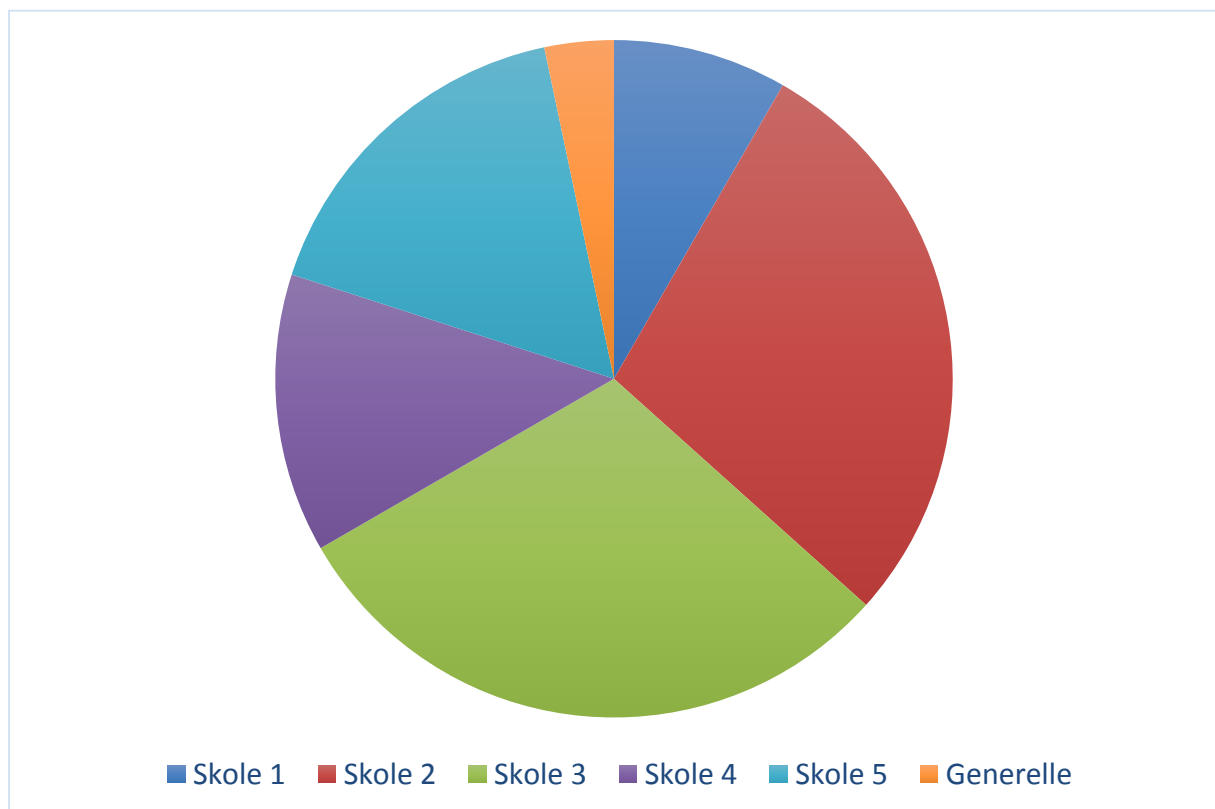

Oversikten viser en overvekt av saker på de øverste trinnene, fra 6. trinn til 10. trinn. Sammenliknet med fjoråret er det en prosentvis lavere forekomst av saker på barneskolen sammenliknet med ungdomsskolen.

Hverken i denne oversikten, eller i oversikten over hva sakene handler om, er sakene som er utenfor Elevombudets mandat tatt med.

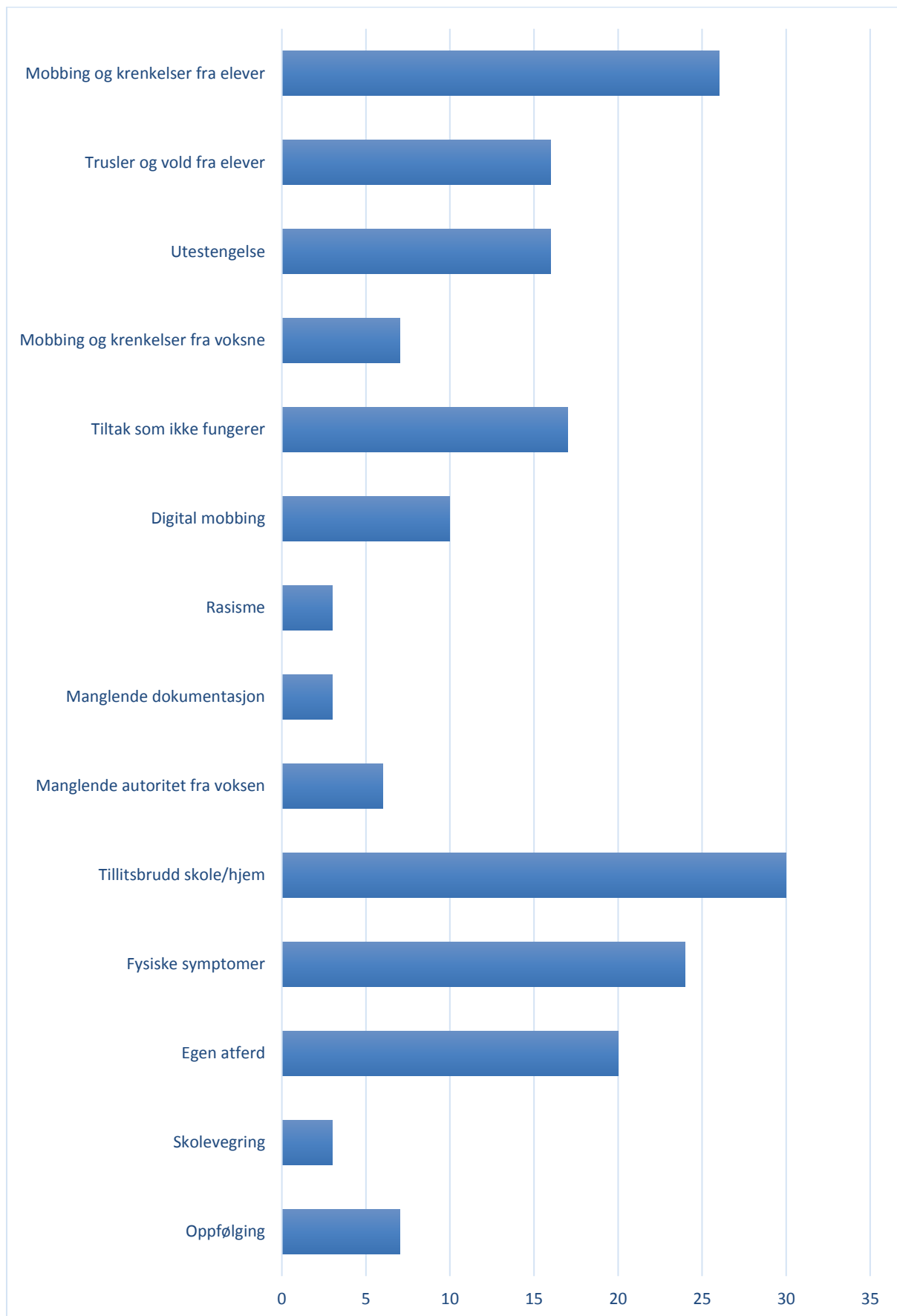
Det presiseres at ingen av disse oversiktene viser noe om alvorlighetsgraden i sakene, eller det totale omfanget av saker som finnes på en skole eller på et trinn. Denne oversikten sier simpelthen noe om de sakene Elevombudet er inne i. Og de trenger slett ikke være representative. Det er blant grunnene til at fargekoden på den neste figuren ikke oppgitt.

1.3. Elevombudets saker, geografisk fordeling, prosentvis

Det er mange barn som bytter skole i Søgne. Dessverre er årsaken altfor ofte at eleven ikke har det bra på skolen sin. Dette kan ikke sektoren si seg fornøyd med. Et skolebytte kan være en stor belastning for en elev. Det er ikke riktig at det er eleven som må ta denne belastningen, når han eller hun blir plaget over tid, ikke kjenner seg hjemme i sitt eget skolemiljø, eller når skolen ikke får til å løse en situasjon. Når barn har det dårlig over tid, er det likevel mulig å forstå både elever og foresatte som sier at nok er nok. Elevombudets erfaring over flere år er at flertallet av de som flytter, enten til en annen kommunal skole eller til en privatskole, får det bedre på sin nye skole. Det er bra for eleven, men det er et nederlag for Søgne kommune.

1.4. Elevombudets saker. Det det handler om. Antall.

1.4.1. Trusler og vold

Trusler og vold fra elever er selvsagt også mobbing, men her er det valgt å legge det i en egen kategori. Trusler og vold skal kalles ved sitt rette navn.

Forskere fra blant annet Læringsmiljøsentret beskriver det samme som er mulig å observere i Søgnes skolegårder: Det kan se ut som om det er en økning blant svært unge barn som utøver vold. Dette er alvorlig. Elever skal være trygge for at de ikke blir utsatt for vold på skolen sin. Barn som er voldsutsatt kan, i tillegg til fysiske skader fra selve volden, få psykiske reaksjoner både på volden de er påført, samt kroppslige symptomer som skyldes frykt for å bli angrepet igjen. Voldsutøvelse er selvsagt også alvorlig for de barna som har lagt seg til denne måten å gi uttrykk for sine frustrasjoner på. Statistikken viser at de barna som utøver vold, og de som mobber andre elever, generelt klarer seg dårligere på lang sikt enn de som er utsatt for vold og mobbing. Også de ansatte som ser og møter vold blant sine elever, kan bli syke av det. Til sammen gir dette en formidabel utfordring til skolene, som i noen tilfeller må bruke store deler av sitt personale til å «passe på» enkeltelever. Det er grunn til å tro at dette vil fortsette å gi seg utslag i skolebudsjettene fremover.

Trusler kan også sitte løst blant elever, særlig på ungdomstrinnet. Dette gjelder ikke minst når elever spiller sammen på nett, men også i lukkede grupper på sosiale medier, for eksempel på Snap eller på anonyme meldings-apper, som dessverre stadig er populære i Søgne, som i resten av landet. Elever forteller meg at det ikke alltid ligger så mye bak truslene. Det er likevel ikke intensjonen bak som er utslagsgivende i forhold til Straffelovens §263, men derimot om trusselen er «*egnet til å fremkalle alvorlig frykt*».

1.4.2. Tillitsbrudd mellom skole og hjem

I mange av sakene Elevombudet er inne i, er det oppstått tillitsbrudd mellom skole og hjem. Det er ikke alltid skolene vet om at de har mistet tilliten fra de foresatte. De foresatte orker ikke alltid si fra om dette, de kan oppleve seg underlegne og avmektige i forhold til skolen og har i noen tilfeller gitt opp. Men det er eleven det går utover når foresatte og hjem ikke har fruktbar kommunikasjon. Noen av de foresatte oppleves vanskelige å samarbeide med for skolen. Ikke alle foresatte har det man kan kalle «systemkompetanse». Ikke alle er «A4». Dette kan i seg selv gjøre samarbeidet mellom skolen og de foresatte vanskelig. Fra mitt ståsted ser jeg at en av grunnene til at kommunikasjonen brytes, kan være smerteuttrykk hos elever og foresatte, som skolen ikke forstår. Jeg har i hele min tid som elevombud dessverre sett flere eksempler på at det offentlige har påført en elev og/eller foresatte belastninger og problemer, som de ikke hadde fra før, som så i neste omgang blir brukt mot både eleven og de foresatte. Ombudet ser at dette hverken er intensjonelt eller bevisst fra skolens side, men det er kontraproduktivt, og det setter eleven i en vanskelig situasjon.

Skolen opplever kanskje foresatte som «krevende», irriterende eller «umulig» å forholde seg til. Dette blir igjen selvsagt plukket opp av de foresatte og blir opplevd som en negativ holdning til dem fra skolens side. De foresatte kan oppleve seg som «stemplet», ikke respektert, hørt eller forstått. Da er man inne i en negativ spiral, som kan være krevende å komme ut av. «**Det er som å møte en vegg**» (foresatt til elev på barneskolen). På den andre siden kan skolen oppleve at foresatte anklager og verbalt angriper skolen og skolens ansatte,

at det rettes beskyldninger mot skolen som skolen mener er usanne, at det stilles krav til skolen som oppleves som urimelige, og at skolen «får skylden for alt». Selv om dette kan oppleves urettferdig, kan det påpekes at det er skolen som er den profesjonelle parten i dette samarbeidet.

Elevombudet mener selvsagt ikke at ikke foreldre skal utfordres. Alle vi som har barn, trenger å utfordres på hvordan vi skjøtter vår foreldrerolle og hvordan vi utøver vårt omsorgsansvar. Ombudet bruker selv mye tid på å utfordre både elever og foresatte. Men det *må* ligge en vurdering av barnets beste i bunn. Og det må selvsagt gjøres med respekt. Som en mamma uttrykker det: **«Jeg blir det motsatte av en god forelder når de trykker meg ned.»**

Skolen har plikt til å melde fra til barnevernet hvis skolen er alvorlig bekymret for en elevs hjemmesituasjon eller atferd. Alle offentlig ansatte er forpliktet til å velge barnet og barnets beste fremfor de foresatte, i tilfeller der interessene til barn og foresatte er motstridende. Statistisk sett vet vi at for mange barn går «under radaren», at det er barn som lever i uholdbare situasjoner som rus, vold og misbruk fra de foresatte, som det offentlige ikke ser. Dette er graverende, det er noe vi må ta på ytterste alvor.

Likevel har ombudet observert, i de tre årene det har vært i funksjon, at skolene og andre offentlig ansatte noen ganger kan se ut til å melde «feil» familier. Noen ganger kan det være nærliggende å spørre: Melder man denne familien til barnevernet fordi man er bekymret for omsorgssituasjonen til dette barnet, eller melder man fordi skolen/man selv ikke får det til? Melder man for barnets beste, eller melder man for å ha sin egen rygg fri?

Jeg vet at dette er provoserende spørsmål. Offentlig ansatte vil protestere mot dem. Men - jeg har sett flere eksempler på at skolen og andre har «knekt» familier, enslige forsørgere, med meldinger til barnevernet, som ikke er godt nok funderte, og som barnevernet har henlagt, men som likevel er blitt for tøffe å forholde seg til for familien, både i de månedene saken har pågått, og etterpå. Det hele kan ha tatt det lille overskuddet som var igjen hos en mamma som står på nesten døgnet rundt for å gi barna sine det de trenger. Det skaper frykt, og kan gjøre at foresatte som til nå har vært helt åpne med egne utfordringer overfor skolen, ikke lenger tør å være det: **«De vrir og vrenger på ting slik at jeg kommer i et dårlig lys. De bruker det mot meg. At jeg er åpen og ærlig sees ikke på som en ressurs.»** Og ikke alltid har den som meldte barnevernet en gang snakket med barnet.

Noen barn som burde bli sett, blir ikke sett. Det *kan* være fordi familien har en «fin fasade», og veltalende foresatte som ikke spør hjelpeapparatet om assistanse. Andre foresatte, som av en eller annen grunn kanskje ikke passer inn i samfunnets idealbilde av en foresatt, men som like fullt kan være et barns nærmeste, viktigste og beste støtte, kan derimot bli meldt, igjen og igjen og igjen. Etterfulgt av like mange henleggelses fra barnevernets side.

Jeg mener man kan ta en diskusjon om: Hva er *god nok* omsorg? Det er ikke mulig for alle å gi barna sine den helt optimale omsorgen. I familier som sliter, og der det ikke er alvorlig omsorgssvikt, bør de foresatte styrkes og støttes, ikke motarbeides. Hvorfor? Fordi det er til det beste for barnet. Og hvis en skole finner at vilkårene for å melde til barnevernet er til stede, er det en soleklar forutsetning, for at dette skal gagne barnet, at dette gjøres i

samarbeid med de foresatte, (hvis det altså ikke er snakk om vold, overgrep eller liknende alvorlig omsorgssvikt, der de foresatte ikke skal varsles.) Det gjøres ikke alltid i dag. Barnevernet, som har ressurser og er til for å hjelpe barn og deres familier, kommer ikke alltid i posisjon til å hjelpe, fordi samarbeidsklimaet allerede er forgiftet og tilliten brutt. Det er ved å anerkjenne at vi alle har det samme målet, nemlig barnets beste, at vi kan få noe til. Men da må de foresatte sees på som en ressurs, der de faktisk er det. Og alle vi som er offentlig ansatte må ta inn over oss at dette er et område med makt-asymmetri. **«Det burde ikke være en stor sak å bli meldt til barnevernet»**, mente en ansatt i skolesektoren. Akkurat det kan være lett å si. For mange er en barnevernsmelding den ekstra belastningen som familien faktisk ikke tålte, akkurat da. Hvem er det det går utover? **Barnet.**

1.4.3. Informasjon til og involvering av foresatte

De aller fleste foresatte ønsker å samarbeide med skolen, gjøre sitt til at deres barn ikke oppfører seg dårlig mot andre, og generelt bidra med det man kan. En god del av de foresatte ombudet snakker med forteller at de ikke opplever at de blir informert om det som skjer på skolen på en tilfredsstillende måte. Det gjelder både generelle satsninger og pedagogiske «grep», men også når konkrete uheldige episoder har skjedd rundt et barn. Det er et skjønsspørsmål for skolen å vite hvor grensen for å informere foresatte går. Ombudets erfaring er at det er bedre å informere en gang for mye enn en gang for lite. Det tar tid, men mye tid og ressurser kan da bli spart i andre enden.

Skolen skal selvsagt drive eget utviklingsarbeid og pedagogiske prosesser slik skolen og etaten faglig sett ser det mest tjenlig, uten unødig innblanding fra de foresatte. De skolene som har et godt utviklet samarbeid med FAU, har likevel ofte mye å tjene på det. Og når pedagogiske «grep» får store konsekvenser for enkeltelever, kan det være mulig å mene at skolen ville ha tjent på å involvere de aktuelle foresatte i noe større grad: **«Vi fikk endringene i fleisen. Det er greit at det er mye på skolen som vi ikke vet om. Men vi må få vite at de har en plan. At de har en slags kontroll. Men det har de ikke. Når jeg spør, får jeg ingen svar (...) Vi fikk ikke noen plan som vi kunne være med og støtte. Hadde de bare tatt oss med på laget, kunne vi bygget dette sammen. Da kunne dette blitt bra!»** (foresatt til elev).

1.4.4. Dokumentasjon

I fjorårets rapport meldte Elevombudet om manglende lovpålagt dokumentasjon fra skolens side i nesten 30 saker. Det siste året har dette tallet gått kraftig ned, til «bare» seks saker.

2.0 Den nye mobbeparagrafen – to år etter

Den nye «mobbeloven», som trådte i kraft 1. august 2017, har nå vært gjeldende i nesten to år. Den nye §9A i Opplæringsloven gir alle skoleansatte plikt til å følge med, gripe inn og varsle hvis de får kjennskap til eller mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen sin. Loven plikter videre skolen å undersøke og til å sette inn tiltak, som skal evalueres. Tiltakene skal beskrives i en skriftlig aktivitetsplan, som, til forskjell fra det

tidligere enkeltvedtaket, ikke er hjemlet i forvaltningsloven. Skolenes dokumentasjonsplikt i skolemiljø saker er utvidet. De nye reglene er under evaluering nå. Evalueringen er satt ut av UDIR til firmaet Deloitte. Både loven, og måten loven blir evaluert på, har vært utsatt for hard kritikk, ikke minst fra familier som har vært og er mobbeutsatte. Nettverk av mobbeutsatte og deres foresatte ønsker å ha sin stemme med når den nye lovens virkning skal beskrives. Det hevdes blant annet også at gjentatte brudd på barnas rett til et trygt og godt skolemiljø i dag i praksis ikke får konsekvenser for skolen eller kommunen det gjelder, og at det trengs en sentral, uavhengig klageinstans i mobbesaker. Sverige har et slikt organ, kalt «Barn- og elevombudet». Til sammenlikning har ikke Danmark noen «mobbeparagraf» i loven i det hele tatt.

Siden 2012 er norske kommuner funnet erstatningsansvarlig i en rekke mobbesaker. Bare i perioden denne rapporten omhandler har norske domstoler konkludert slik:

- I april 2019 ble Ringsaker kommune dømt i Hedmarken tingrett til å betale et mobbeoffer nærmere 1,2 millioner kroner i erstatning etter ni år med mobbing på barneskolen og ungdomsskolen. Kommunen ble også dømt til å dekke offerets saksomkostninger på over 400.000 kroner.
- I 2018 ble Verran kommune dømt til å betale erstatning på 2.044.454 kroner til en mann som ble mobbet gjennom store deler av oppveksten.
- I 2018 ble Kristiansand kommune dømt til å betale en erstatning på 749.072 kroner i en mobbesak til en nå 25 år gammel mann, som tidligere var elev ved tre forskjellige grunnskoler i byen.
- En tidligere skoleelev fra Bjerkreim kommune i Rogaland ble i 2018 tilkjent 850 000 i erstatning for varig skade etter mobbing.

Opplæringslovens §9A-13 fastslår straffansvar, med bøter, fengsel i opp til 3 måneder eller begge deler, for ansatte og skoleledere som «forsettlig eller aktaust, og alvorleg eller gjentekne gonger bryt plikta» etter §9A-4. Skoleeier kan også straffes, jfr Straffelovens §27.

Dette gjøres i praksis ikke. I mai 2019 ble en rektor i Trøndelag funnet skyldig i å ha unnlatt å sørge for at en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ble oppfylt. Politiet valgte i denne saken påtaleunntatelse i stedet for å ta saken til retten.

I det nye lovverket fikk Fylkesmannen videre fullmakter og sterkere virkemidler enn før, blant annet mulighet til å ilegge kommuner som ikke oppfyller Opplæringslovens §9A bøter. Til nå har bare en kommune i Norge blitt ilagt tvangsmulkt for å ikke oppfylle lovens krav om et trygt og godt skolemiljø for alle. Det skjedde i juni i 2018, da Hamar kommune ble ilagt en bot på 100 000 kroner, etter at en skole ikke hadde gjennomført tilstrekkelige tiltak for å gjøre en elevs skolemiljø bedre. Fylkesmannen i Agder opplyser til Elevombudet at man ikke er kjent med at andre kommuner i Norge er ilagt samme typer bøter som Hamar kommune har fått.

3.0. Fylkesmannens saker fra Søgne

Den nye mobbelovgivningen har gitt økt pågang til Fylkesmannen over hele landet. For perioden 01.01.2018- 30.04.2019 oppgir fylkesmannen i Agder følgende tall:

- Antall henvendelser til Fylkesmannen fra foresatte/elever på de kommunale grunnskolene i Søgne, angående 9A-saker:
2018: 6
2019: 5
- Antall 9A-saker på de kommunale grunnskolene i Søgne som Fylkesmannen har realitetsbehandlet:
2018: 3
2019: 1
- Antall saker der Fylkesmannen har konkludert med at den gjeldende eleven ikke har fått oppfylt sin rett til et godt og trygt skolemiljø, i de kommunale grunnskolene i Søgne:
2018: 3
2019: 1

Ombudet opplever at opplæringsavdelingen hos Fylkesmannen i Agder har bred, solid og tilgjengelig kompetanse. Likevel: Som en mamma spurte: **«Men hvis Fylkesmannen gir skolen et vedtak, hjelper det ungen min da?»** Dessverre gjør det ikke alltid det.

4.0 Elevombudets informasjonsarbeid

Elevombudet har også i denne perioden vært synlig i lokal- og regionalmedia. I 2018 hadde ombudet en fast månedlig spalte i Søgne- og Songdalen Budstikke. Denne ble lagt utenfor betalingsmuren på nett, og fikk dermed mange klikk og lesninger. Spalten ble avvirket ved årsskiftet 2018/2019.

De fleste som kontakter Elevombudet for første gang, kommer enten direkte på kontoret eller ringer. En del sender mail, noen sender sms, og noen finner ombudet via Facebook. Facebook-siden til Elevombudet har per nå 780 likerklikk. Her legges ut med jevne mellomrom saker av lokal art, oppfordringer fra ombudet om diverse nye apper, nyheter om psykososialt skolemiljø, gode linker til innlegg fra aktører som for eksempel Politiets Nettpatrulje, Redd Barna, Barnevakten m.m. 8 ganger det siste året har Elevombudet betalt for fremming av saker, med et budsjett på mellom 120 og 250 kroner per gang, i saker som sees som ekstra viktige. Dette har gitt stor uttelling i antall klikk og innleggsengasjement.

5.0 Kurs, seminarer og fagdager

Elevombudet har deltatt på fagdage som har vært arrangert i forbindelse med knutepunkt-satsningen «Inkluderende læringsmiljø». Arendalsuka bød i 2018 på viktige diskusjoner som «Er inkludering mulig?» «Krenkelser eller mobbing?» og «Psykisk helse hos barn og ungdom». Ombudet har deltatt på Fylkesmannens relevante oppvekstmøter, Snakk om mobbing-konferansen, Sørlandsk lærerstevne, oppvekstmøte i regi av Regnbuenettverket i Agder, samt på fagkonferanser om skolevegring og om autisme i skolen. I mai deltok ombudet på fagdag i regi av Partnerskap mot mobbing, der de to mest aktuelle mobbedefinisjonene ble diskutert.

Faglig påfyll kjennes viktig, Elevombudet har ikke kompetanse på alle pedagogiske felt, og det kommer stadig nye forskningsresultater som det er bra å være oppdatert på. Samtidig: Flere ganger det siste året har ombudet avlyst deltakelse på planlagte konferanser fordi barn eller ungdom har trengt akutt hjelp. Det er aldri vanskelig å vite hva som er viktigst: Barn og ungdoms helse, her og nå. Dessuten: Uansett kompleksiteten i saker, er det hele i bunn og grunn enkelt: Barn og ungdom skal ha det trygt og godt på skolen sin. Overgrep og vold skal stoppes, mobbing og krenkelser skal tas på det dypeste alvor. Man behøver ikke avanserte kurs for å vite og agere på dette.

6.0 Samarbeid med skole og andre instanser

Det skjer stadig oftere at skoleansatte tar kontakt med ombudet for å luften en problemstilling. Hvis den skoleansatte ikke har fått samtykke til å snakke med Elevombudet, har man ikke anledning til å si navn eller til å være for konkret i spørsmålene. Det er likevel mulig å gi den ansatte mulighet til å «tenke høyt» om generelle problemstillinger, og til å gi råd utenfra, basert på den erfaringen ombudet har. Det gis tilbakemeldinger om at dette oppleves konstruktivt.

Som det vises av figuren på side 15, har Elevombudet samarbeid med en rekke instanser, både innenfor og utenfor kommunen. Med ujevne mellomrom møter ombudene representanter for andre etater i forebyggende øyemed.

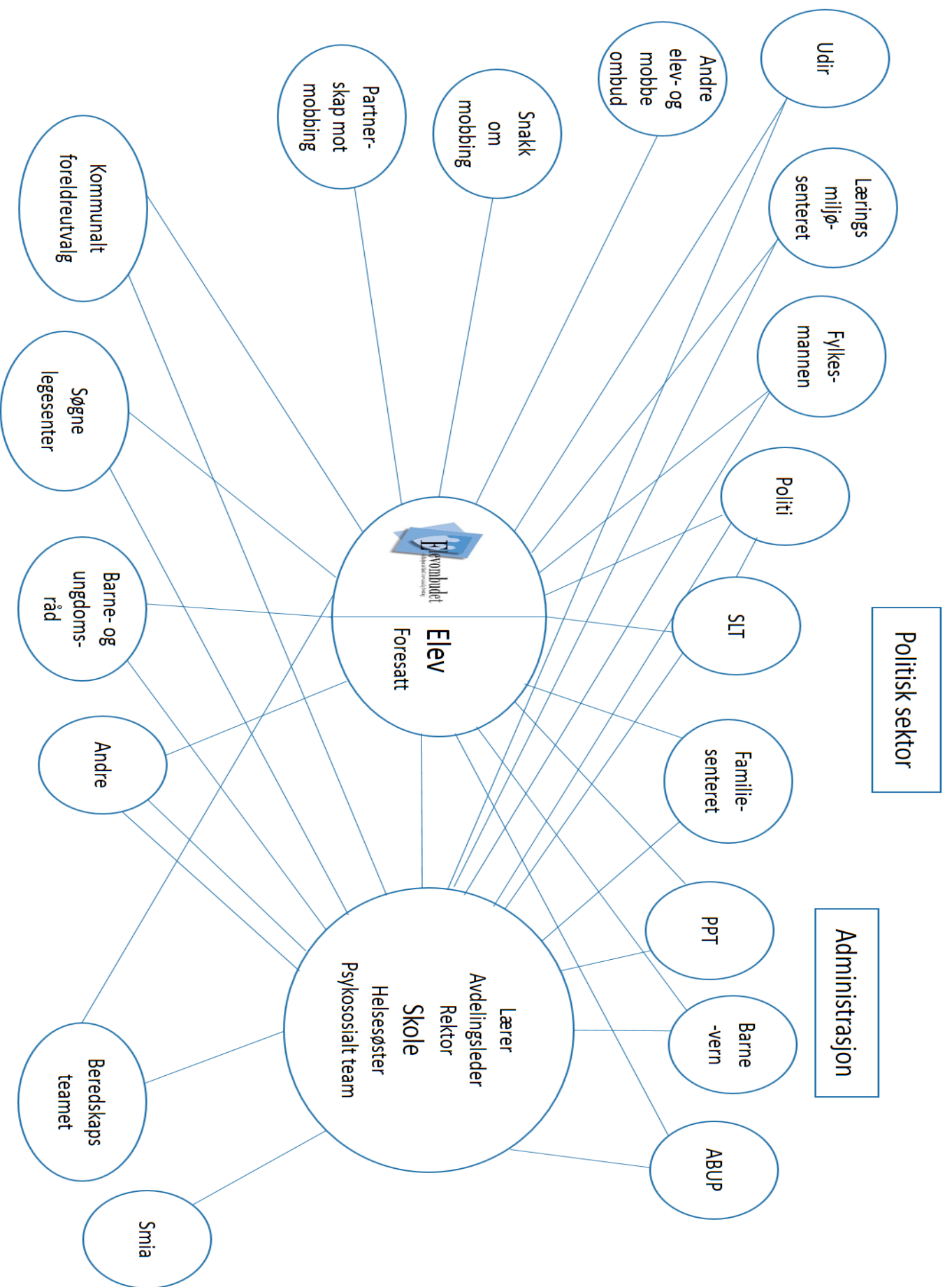
I enkeltsakene, derimot, er ombudet bare i kontakt med andre etater i den grad ungdommen eller de foresatte ønsker det og ber om det. Elevombudet har taushetsplikt og snakker ikke med andre instanser om en elev, dersom ikke eleven/foresatte har gitt samtykke til dette, (og dersom ikke avvergeplikten slår inn). En typisk arena for samarbeid kan være en ansvarsgruppe rundt en elev, der det er hensiktsmessig at flere etater er inne. På et slikt møte har hver av instansene hver sin kompetanse og ansvarsområde. Slike møter, der et massivt hjelpeapparat kan være til stede, kan oppleves overveldende både for elever og foresatte. Noen ganger kan følelsene ta overhånd, og de kan glemme det de hadde bestemt seg for å si. Andre ganger kan foresatte miste oversikten eller slite med å forstå det som blir sagt. Da kan det oppleves godt å ha noen med seg som kan oppklare misforståelser, sørge for at det viktigste blir snakket om, minne eleven og/eller den foresatte på det de hadde tenkt å si, og som kan støtte når situasjonen blir overveldende. For både trivielle misforståelser og uheldige tilfældigheter kan potensielt ta mye tid og kan ødelegge for et fruktbart samarbeid. Ombudet opplever at ved å identifisere eventuelle misforståelser raskt, kan man forhindre at dette «setter» seg, og innvirker uheldig på et nødvendig samarbeid rundt et barn. En skoleansatt uttrykte noe av dette: **«Det er så veldig fint når du er med på disse møtene. Du stiller så gode spørsmål – utenfra. Det får meg til å bli tryggere på at du sier fra hvis jeg sier noe som ikke er forståelig, eller noe som kan misforstås.»**

De foresatte og etatene rundt har samme mål: At eleven skal ha det bra. Det kan likevel oppstå situasjoner der både de foresatte og andre etater ikke opplever seg forstått av henholdsvis etatene og de foresatte. Det forekommer pedagogisk «stammespråk» blant ansatte, som kan sperre for kommunikasjonen med de foresatte og kan gi en opplevelse av avmakt. I alle disse tilfellene kommer Elevombudets brobyggerfunksjon, slik den er

beskrevet i mandatet, inn. **«Alle de tankene og følelsene jeg har i hodet mitt – så får du samlet dem, til en tråd, og så får du oss gjennom møtet uten at det blir mørkt»** (foresatt). Noen ganger har foresattes erfaringer med det offentlige vært dårlige over lang tid. Andre ganger opplever de foresatte seg underlegne og regelrett overkjørt av skole og andre etater. **«Man føler som mamma at man blir ikke hørt. Man har en veldig liten stemme når man ikke har fagbakgrunn på disse møtene. Man blir veldig liten. Jeg synes det er ille, for det er vi som kjenner barnet best. Jeg kjemper mot et system som ikke er lett. Jeg føler ikke at jeg blir hørt.»** Man skal ta de foresattes stemme på alvor. De er vanligvis elevens nærmeste. UNGDATA-undersøkelsen viser oss også at barn og ungdom blir stadig mer fornøyd med foreldrene sine, både i Søgne og i resten av landet. I Søgne forteller nesten 90 prosent av ungdommene at foreldrene bryr seg om dem og er involvert i livet deres. De foresatte kan med dette sees på som en stadig viktigere kilde til å nå barn og ungdom. Skal man hjelpe et barn, må de foresatte tas med på laget. Noen ganger kan det ta tid, men det er en jobb som må gjøres. En mamma sier det slik: **«De vet vi sliter. Hvorfor svarer de ikke på en mer forståelsesfull, omsorgsfull og deltakende måte?»** Det kan være en stor og tidkrevende jobb å arbeide for at foresatte kan få en gjenopprettet tillit til systemet. Noen ganger har dette ikke vært mulig.

Ansatte som arbeider med barn og ungdom i Søgne beskriver at samarbeidet mellom etatene blir stadig bedre. Dette kan bekreftes også fra ombudets ståsted. Samarbeidet virker mer «sømløst», og praktiseres i praksis på en helt annen måte enn det som var mulig å observere før. Også Elevombudet blir henvist til av stadig flere i både oppvekst- og helseetaten. Mange som kommer til ombudet, forteller at det var legen som anbefalte eleven og/eller de foresatte om å ta kontakt med ombudet. Elevombudet deltar på frokostmøter med Søgne legesenter to ganger i året, der man deler generelle erfaringer og styrker samarbeidet. Flere leger har en bunke med Elevombudets visittkort liggende, som de gir til foresatte eller elever som har det vanskelig på skolen sin. Også helsesykepleiere og andre offentlig ansatte henviser foresatte til Elevombudet. På samme måte viser ombudet hele tiden elever og foresatte til andre etater og hjelpeinstanser, både innenfor og utenfor kommunen, når man ser at noe av det de kommer for å snakke med ombudet om, heller hører til hos helsesøster, på legekantoret eller på Familiesenteret. Slik skal det fungere. Det er lettere å hjelpe et barn med sammensatte behov når de forskjellige hjelpeinstansene har kontakt med hverandre og henviser til hverandre.

I Søgne kontrollutvalgs møte 5.mars 2019 ytret representant Per Gunnar Salomonsen (SV) ønske om å få informasjon om helsesykepleiertjenestens samhandling med **«andre aktører som elevombudet»**. På neste møte i kontrollutvalget, 13.mai 2019, møtte enhetsleder og fagleder i helsesykepleiertjenesten. Kontrollutvalget vedtok da å **«anmode kommunestyret om å se til at det blir en enda bedre samhandling og rolleavklaring mellom helsesykepleiertjenesten og elevombudet. Kontrollutvalget ber om en tilbakemelding på hvordan dette vil bli håndtert.»** Elevombudet opplever at samarbeidet med helsesykepleiertjenesten er godt. Det oppleves også at rollene er avklarte. Men fordi det har hendt at det på møter er kommet personer fra helseetaten som ikke har kjent til Elevombudet, ba ombudet kommunalsjef helse i april i 2018 om å få slippe til på et fagmøte/samling for å gi relevante ansatte en kort redegjørelse for ombudets rolle og arbeidsmåte. Dette har tatt tid å få i stand, men gjennomføres i begynnelsen av juni 2019.

7.0. Nye Kristiansand

Fra 01.01.2020 slår Søgne, Songdalen og Kristiansand seg sammen. I skolesektoren er de tre kommunene forskjellige både i størrelse og i struktur.

- Søgne har (per april-19) 1347 elever fordelt på fem kommunale grunnskoler.
- Songdalen (per april-19) 835 elever fordelt på fire kommunale grunnskoler.
- Kristiansand har ca 11 000 elever, fordelt på 34 ordinære kommunale grunnskoler.

I tillegg har alle tre kommuner private grunnskoler, med et relativt stort antall elever.

Søgne og Songdalen har, sammen med Iveland, Vennesla og Lillesand, siden 2013 vært med i satsningen «Inkluderende læringsmiljø». Skolesektor, barnehagesektor og PPT har alle vært omfattet av denne satsningen, der formålet har vært å «etablere en felles pedagogisk plattform for arbeidet med læringsmiljøutvikling, slik at alle barn og unge får større utbytte av det ordinære tilbudet.» Effektmålene har vært:

- At barnehagen og skolene har et inkluderende læringsmiljø som fremmer opplevd tilhørighet, trygghet, trivsel og læring.
- At læringsmiljøet i barnehagen og skolen er under kontinuerlig utvikling til fordel for alle barn og unges sosiale og faglige læringsutbytte.
- Å redusere omfanget av krenkende atferd, mobbing og segregerende tiltak.

Kristiansand har siden 2013 hatt satsningen FLIK, som står for «Forskningsbasert Læringsmiljøutvikling i Kristiansand». Formålet her var en «felles kompetanseheving for hele personalet i barnehager og skoler i Kristiansand, hvor inkluderende læringsmiljø for alle barn står i fokus.» Målene er formulert slik:

- Forbedre alle barns sosiale og faglige læringsutbytte
- Redusere omfanget av segregerende tiltak overfor barn som trenger særskilt tilrettelegging
- Skape læringsfellesskaper som gir opplevd tilhørighet, trygghet og trivsel, - redusere mobbing

Selv om det er forskjeller i forskningsmaterialet som de to satsningene baserer seg på, og det pedagogiske grunnlaget og verktøyene derfor skiller seg noe fra hverandre, er det grunn til å

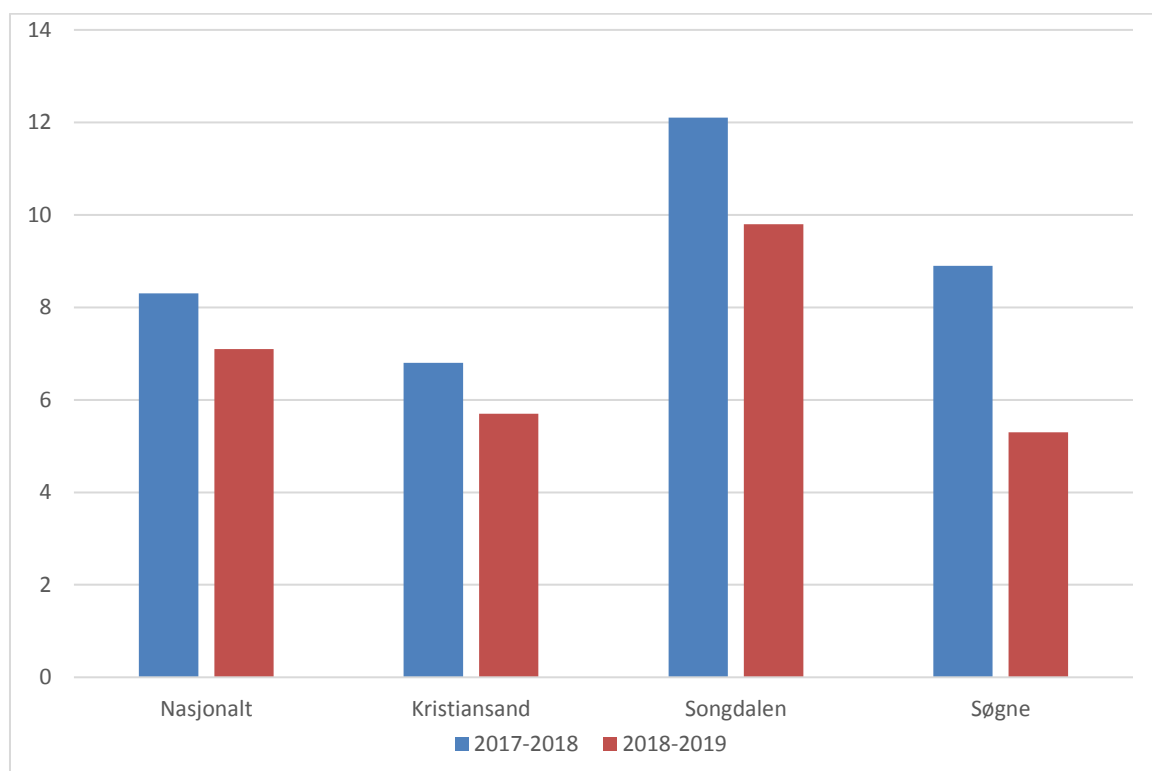
ha som utgangspunkt at de to satsningene gjensidig kan berike hverandre og på sikt smelte sammen til en større enhet i den nye kommunen.

Både Søgne kommune og Songdalen kommune har en såkalt «mobbeknapp» på hjemmesiden sin, et sted der elever og foresatte kan melde direkte fra til skoleledelsen og/eller oppvekstkontoret i kommunen. Skolefaglig rådgiver i begge kommuner opplyser om at denne knappen i svært liten grad blir brukt. Det er et interessant å spørre seg hvorfor ikke. Svaret kan være at ikke så mange bruker kommunens hjemmesider aktivt, bortsett fra for helt spesifikke tjenester. Heller ikke Elevombudets side på hjemmesiden til kommunen har mange treff. De aller fleste tar kontakt på andre måter.

Søgne har Elevombudet samt Beredskapsteamet mot mobbing. **Kristiansand** har Ressursteam mot mobbing, samt Mobilt team, som er en kommunal støttetjeneste for grunnskolene i Kristiansand, og som bistår skolene i arbeid med atferdsutfordringer. **Songdalen** har ingen av disse ressursene.

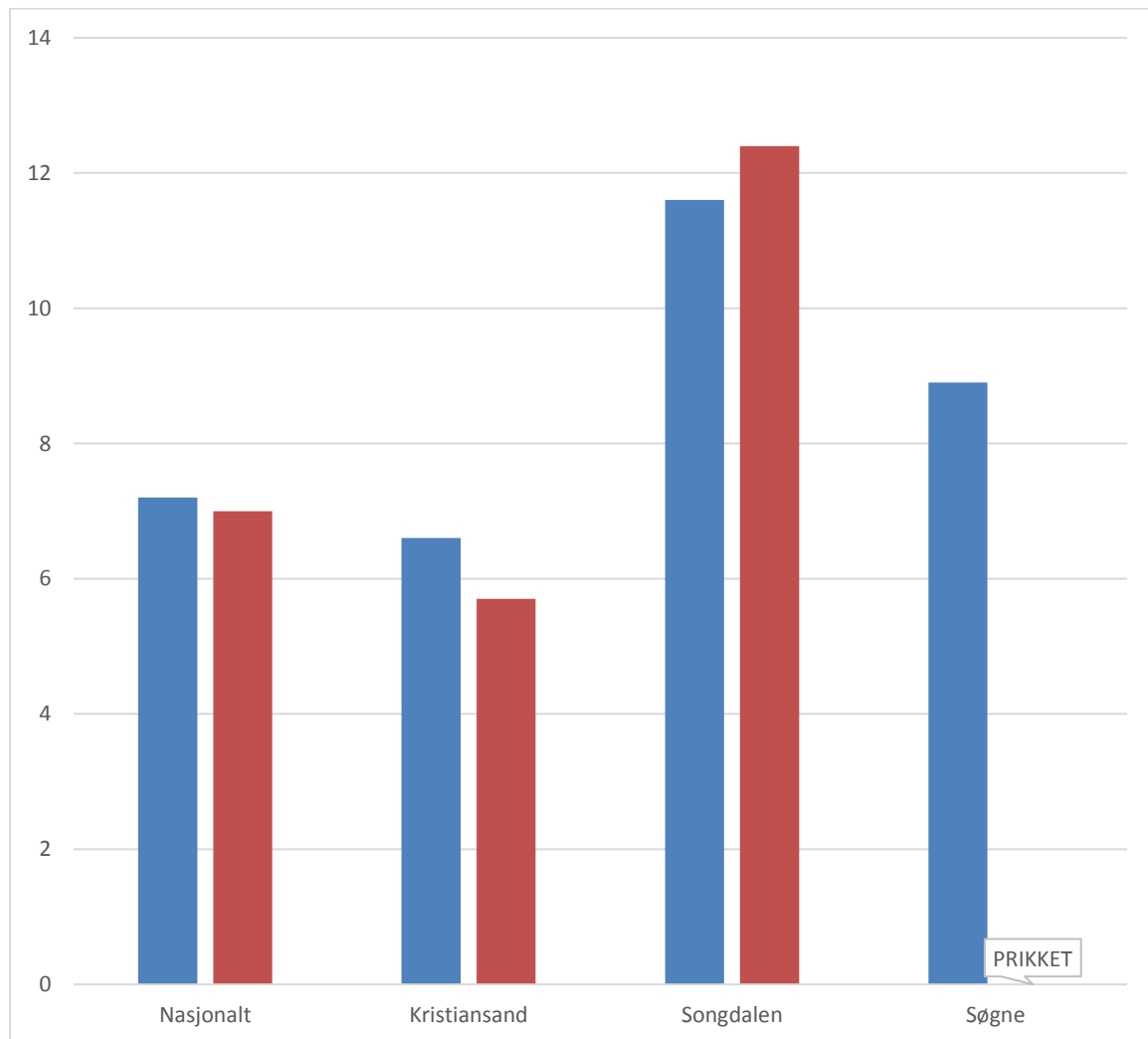
Når det gjelder mobbing og andre brudd på retten om et trygt og godt skolemiljø, gir UNGDATA et bredt bilde av opplevd mobbing og andre viktige indikatorer. UNGDATA-undersøkelsen for 2019 er gjennomført, men ikke offentliggjort ennå. Den årlige Elevundersøkelsen gir et omfattende statistisk fundament for å beskrive hvordan elevene selv opplever sitt faglige og sosiale skolemiljø, sin motivasjon, støtte hjemmefra, støtte fra lærere osv. Det er bare tallene fra 7.trinn og 10.trinn som offentliggjøres. Her er resultatene fra de tre kommunene for skoleåret 2017-18 og 2018-19 på disse indikatorene:

Andel elever som svarer at de blir mobbet av medelever, mobbet digitalt (på skolen) og/eller mobbet av voksne på skolen 2-3 ganger i måneden eller oftere, 10.trinn, skoleårene 2017-2018 og 2018-2019:

Her ser vi at det både nasjonalt og i de tre kommunene har vært et markant fall i tallene for mobbing på 10.trinn fra i fjor til i år. Fallet er prosentvis størst i Søgne.

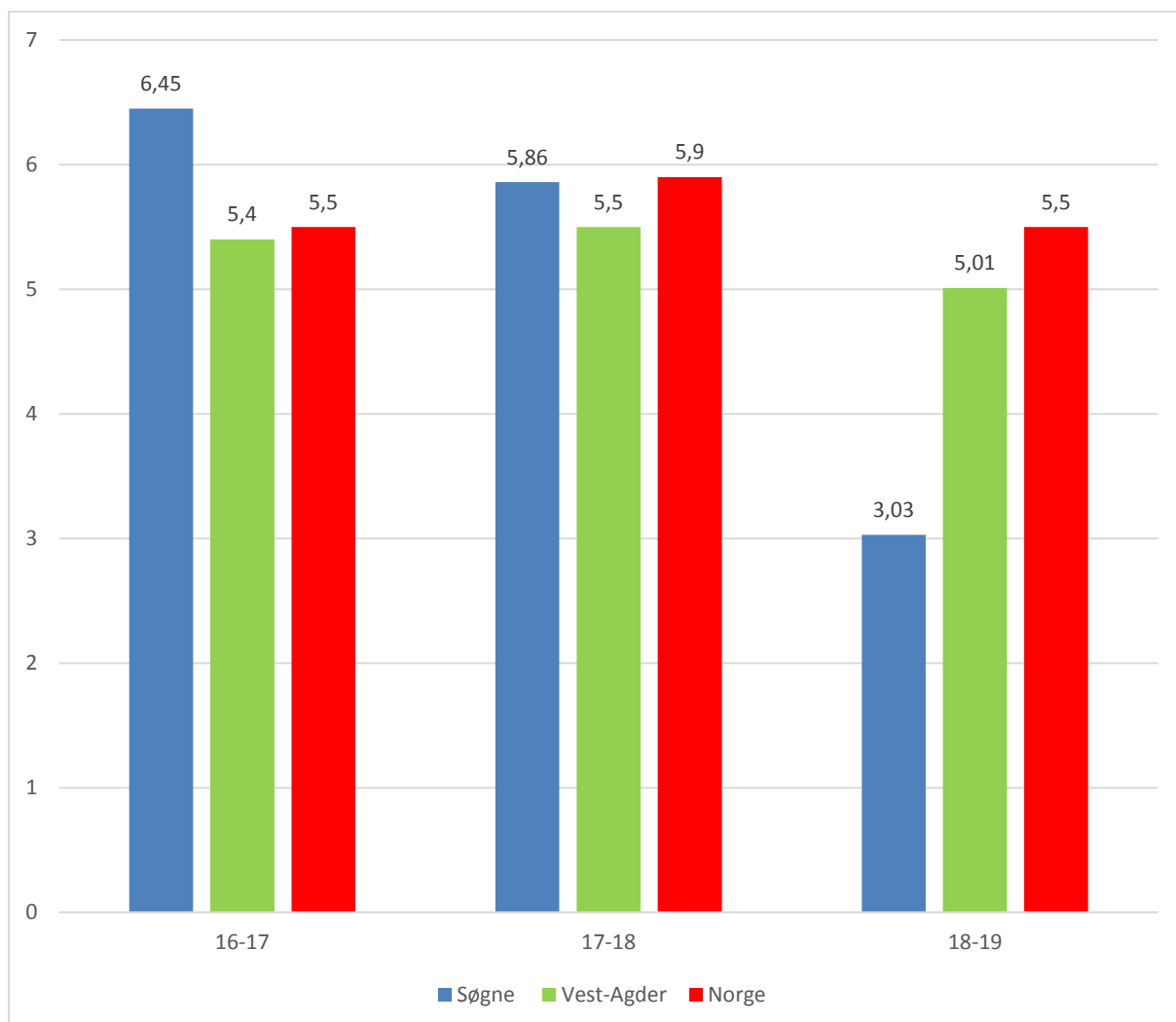
Andel elever som svarer at de blir mobbet av medelever, mobbet digitalt (på skolen) og/eller mobbet av voksne på skolen 2-3 ganger i måneden eller oftere, 7.trinn, skoleårene 2017-2018 og 2018-2019:

Den blå søylen står for skoleåret 2017-2018, den røde for skoleåret 2018-2019. Ifølge disse tallene har det vært et markant fall i antall elever på 7. trinn som opplever seg mobbet det siste skoleåret i Søgne. Tallene for Søgnes del er i år så lavt at det er såkalt «prikket», det vil si at det gjelder bare 1-4 elever. Tall skal alltid tolkes med forsiktighet. Statistikkene kan variere mye fra år til år; til neste år kan det komme høye søyler igjen, også i Søgne. Vi vet også at det i slike undersøkelser foregår systematisk underrapportering. Dette gjelder imidlertid alle kommuner, til alle tider. Det går derfor an å merke seg dette positive resultatet.

Det er, som sagt, bare resultatene fra 7. og 10.trinn som er offentlige. Imidlertid gjennomfører Søgne som mange andre kommuner Elevundersøkelsen alle år fra og med 5.trinn. Elevombudet har ikke tilgang til tallene fra andre kommuner. Men skolefaglig rådgiver i Søgne har bidratt med denne:

Andel (%) elever på 5.-10. trinn som opplever mobbing av andre elever 2-3 ganger i måneden eller oftere:

Den blå søylen er Søgne, den grønne søylen er Vest-Agder og den røde er nasjonalt. Vi ser et fall i alle disse geografiske enhetene. Fallet er likevel mer markant i Søgne enn i resten av Vest-Agder og i resten av landet. Ifølge skolefaglig rådgiver i Søgne, som har tilgang til flere relevante tall enn Elevombudet har, gjør Søgne det nå likt eller «bedre» enn Kristiansand, resten av Vest-Agder og nasjonalt på alle indikatorer. Tall er tall, men bak et tall står det mange enkeltelever. Og deres familier. Søylen er fremdeles altfor høye. Så lenge såpass mange elever fremdeles ikke har det bra på skolen sin, er det ingenting å rope hurra for. Likevel går det an å glede seg over alle de barna og ungdommene som faktisk forteller at de nå har det bra.

8.0 Elevombud i Nye Kristiansand

Fellesnemnda i Nye Kristiansand hadde oppe politisk sak om Elevombudet 5. mars 2019. Arbeidsutvalget hadde saken oppe 26.februar 2019.

Saksfremlegget/innstillingen var som følger:

Dato 7. februar 2019
Saksnr.: 201901403-1
Saksbehandler Anne Karen Aunevik

Saksgang	Møtedato
Arbeidsutvalg Nye Kristiansand	26.02.2019
Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)	05.03.2019

Elevombud i nye Kristiansand

Søgne kommunestyre vedtok i januar 2016 å etablere et elevombud mot mobbing, i inntil 50 prosent stilling for skolene i Søgne, i en prøveperiode på to år. Dette skjedde på bakgrunn av økt nasjonalt og lokalt fokus på mobbing. Elevombudet er en politisk opprettet stilling, tilsatt av formannskapet i Søgne og svarer til formannskapet. Ombudet utfører sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen.

I forbindelse med etablering av ny kommune er det behov for å avklare om ordningen skal videreføres i nye Kristiansand. For å sikre den uavhengige rollen har programleder bedt elevombudet utforme et notat om ordningen, erfaringer så langt og anbefalinger for den nye kommunen. Notatet og årsrapporten for 2018 følger saken som trykte vedlegg.

Programleder støtter elevombudets forslag om videreføring og økning til 100% fra 1. januar 2020. Elevombudet skal også i nye Kristiansand utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen. Programleder anbefaler at elevombudet rapporterer til oppvekstutvalget i nye Kristiansand. Oppfølging av opplæringsloven vil tilligge oppvekstutvalget. Elevombudets arbeid skal medvirke til at elevenes rett til et godt psykososialt miljø oppfylles. Paragraf 9a-1 lyder:

Alle elever i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Stillingen vil administrativt bli lagt til direktørområdet for kultur, frivillighet og innbyggerdialog, inkludert ansettelses- og daglig arbeidsgiveransvar. Ved endringer i ansettelsesforhold bør ordningen evalueres før eventuell ny person ansettes.

Programleder anbefaler at mandatet for ordningen behandles av bystyret etter konstituering. Da blir det politisk forankret hos folkevalgte for den nye kommunen. I tillegg vil administrasjonen få anledning til å utarbeide et mandatforslag som sikrer sammenheng med andre ordninger og nye rutiner som nå er under utarbeidelse. Det legges til grunn at elevombudet i Kristiansand skal ha hovedfokus på elevenes rett til et trygt og godt psykososialt miljø.

Forslag til vedtak

1. Nye Kristiansand oppretter 100% stilling som elevombud fra og med 1.januar 2020

2. Elevombudet skal utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av politisk og administrativ ledelse i kommunen.
3. Elevombudet rapporterer til oppvekstutvalget, og har administrativ tilhørighet i direktørområdet for kultur, frivillighet og innbyggerdialog.
4. Elevombudet skal legge frem en årlig rapport. Rapporten sendes oppvekstutvalget og formannskapet.
5. Programleder utarbeider forslag til mandat for ordningen og legger det fram for bystyret for nye Kristiansand i oktober 2019. Det legges til grunn at elevombudet i Kristiansand skal ha hovedfokus på elevenes rett til et trygt og godt psykososialt miljø.

Camilla Dunsæd
Programleder

Torbjørn Urfjell
Prosjekteier kultur, frivillighet og
innbyggerdialog

Til saksfremlegget var fjorårets årsrapport fra Elevombudet lagt ved, samt dette notatet, forfattet av Elevombudet:

Notat:

Elevombud i Kristiansand

Bakgrunn:

Søgne kommunestyre vedtok i januar 2016 å etablere et elevombud mot mobbing, i inntil 50 prosentts stilling for skolene i Søgne, i en prøveperiode på to år. Dette skjedde på bakgrunn av økt nasjonalt og lokalt fokus på mobbing, en voksende erkjennelse av mobbingens store potensielle skadevirkninger, etter ønske om såkalt «venstreforskyvning» i oppvekstsektoren, og etter store saker på Søgnes grunnskoler i 2015. Elevombudet er en politisk opprettet stilling, tilsatt av formannskapet og svarer til formannskapet. Ombudet utfører sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen. Elever og foreldre har gjennom ombudsordningen fått mulighet til å søke veiledning av og få hjelp fra en uavhengig instans, som er utenfor skolens og kommunens innflytelse. Det er opprettet en egen arkivdel til Elevombudet, der bare Elevombudet selv, samt enkelte personer fra arkivet har tilgang. Personalmessig er stillingen tilknyttet organisasjonssjefen.

Ombudet ble tilsatt i mai 2016, og begynte i stillingen 15. august 2016. Det ble da det første kommunale elev-/mobbeombudet i Norge. Siden har en rekke andre kommuner kommet etter, blant annet Oslo, Frogn, Arendal og Lillesand. Andre kommuner er i ferd med å opprette slike ombud. Det er også opprettet fylkeskommunale mobbeombud for elever i hele skoleløpet, samt for barnehagebarn, i alle fylker. Mobbeombudet i Vest-Agder har en portefølje på over 40 000 barn og unge. Med ansvar overfor så mange barn og unge vil Mobbeombudets forebyggende arbeid i hovedsak skje på systemnivå. Mobbeombudet i Vest-Agder bifaller ombud i primærkommunene.

Elevombudet i Søgne mandat er:

- Å utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i kommunen.
- Å bidra til at alle elever får den opplæring og det psykososiale læringsmiljø de har krav på.
- Å samarbeide tett med Beredskapsteamet og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.
- Å veilede og bistå enkeltelever og deres foreldre i kommunikasjonen med skole og beredskapsteam og fremstå som et mellomledd mellom hjem og skole i vanskelige saker.
- Å ha fokus på oppfølging av skolenes forebyggende arbeid mot mobbing
- Å utarbeide halvårlig rapport og årlig handlingsplan som fremlegges til politisk behandling i tjenesteutvalg, formannskap og kommunestyre.

Erfaringer

Elevombudet i Søgne har fått svært mange henvendelser fra elever og foresatte på de vel to og et halvt årene det har vært i funksjon. Ombudet har vært en kraft i det forebyggende arbeidet mot mobbing, blant annet gjennom årlig deltakelse på foreldremøter på alle skoler, gjennom å snakke om mobbing og krenkelser i de fleste ungdomsskoleklasser i kommunen, ved å uttale seg i saker som har med elever å gjøre, og gjennom deltakelse i den offentlige debatt. Anledningen til å gi hjelp og støtte i enkeltsaker, som en instans som er reelt uavhengig av administrativ ledelse i kommunen, har likevel vært den viktigste nøkkelen for å lykkes. Spesielt fruktbart har ombudets arbeid vært i forhold til de familiene som har svak tilknytning til offentlige etater, for eksempel der tilliten til skolen er brutt.

Ombudet har til nå gjennomført 858 samtaler med elever og foresatte. Ombudet har vært inne i 119 saker. I tillegg har det besvart over 200 henvendelser som ikke har krevd ytterligere saksbehandling. De fleste av sakene Elevombudet er invitert inn i er enkeltsaker om elevers rett til et trygt og godt skolemiljø, etter Opplæringslovens §9A. Elevombudet blir flere ganger i uken invitert med på møter mellom skole og foresatte, og på mer sammensatte møter som ansvarsgruppemøter rundt en elev. Noen av sakene til Elevombudet gjelder større elevgrupper, eller mer generelle problemstillinger, som for eksempel kan handle om atferd på sosiale medier. Sakene har omfattet elever fra 1. til 10.klasse, og har fordelt seg på alle de kommunale grunnskolene. Elevombudets mandat omfatter ikke elever som går på de private grunnskolene.

Ordningen har fungert godt og har vært en ressurs for mange barn, ungdom og foreldre i Søgne kommune. Også skoleledere, lærere og andre ansatte som arbeider rundt elever har oppsøkt Elevombudet for råd og hjelp. De aller fleste sakene har resultert i en løsning: Det vil si at barnet/ungdommen har fått det bedre på skolen.

Elevombudet i Søgne har hatt kontor på gateplan i rådhuset i Søgne, og har vært tilgjengelig på sitt kontor, gjennom telefon, mail og gjennom Elevombudets Facebook-side. Ombudet har hatt fast «Drop-in-tid» på ettermiddagstid en gang i uken, der elever og foresatte kan komme uten avtale. I de tilfellene elever og foresatte ikke har anledning til å komme til rådhuset, eller ikke har hatt anledning til å foreta samtaler på dagtid, har ombudet kunnet dra hjem til disse, i visse tilfeller også på ettermiddagstid/kveldstid. Tilgjengeligheten har opplevdes viktig for målgruppen.

Høsten 2017 ble det foretatt en evaluering av elevombudsordningen, fra et evalueringsutvalg oppnevnt av formannskapet i Søgne. I evalueringsrapporten, som ble fremlagt for formannskapet i november 2017, het det blant annet:

«Arbeidsgruppen har fått mange positive tilbakemeldinger på at Elevombudet gjør en meget god jobb. Hun følger opp sine oppgaver og utfører vervet på en svært god måte.»

Stillingsprosenten ble i desember 2017 økt til 60, og stillingen ble gjort fast.

Da Elevombudets årsrapport var oppe til behandling i juni 2018, fattet Søgne kommunestyre følgende enstemmige vedtak:

«Rapporten og evalueringen som tidligere ble gjort viser tydelig at elevombudsrollen er viktig for elevenes tilpasning i skolemiljøet i samspill mellom hjem og skole. Søgnes representanter i fellesnemnda må jobbe for at elevombudsordningen videreføres inn i nye Kristiansand.»

I et enstemmig kommunestyrevedtak fra desember 2018 heter det videre:

«Kommunestyret ber om at ordningen med et uavhengig elevombud/mobbeombud videreføres i den nye kommunen i en 100% stilling.»

Forslag til videreføring

Med bakgrunn i de positive erfaringene med elevombud i Søgne, foreslås det en videreføring av ordningen i hele Nye Kristiansand. Elevmassen i Nye Kristiansand er betydelig større enn i Søgne, så det foreslås en utvidelse av stillingen til 100 prosent.

Ombudet foreslås fortsatt å være en politisk opprettet stilling, svarende til politisk nivå, uavhengig av de administrative linjene i kommunen. Dette er i tråd med modellen de andre kommunale ombudene i Norge har, og også i tråd med organiseringen av de fylkeskommunale mobbeombudene, som rapporterer til fylkestingene.

Mandatet til Elevombudet i Kristiansand foreslås snevret inn og spisset ved at nåværende ordlyd i Elevombudet i Søgnes mandat, om at ombudet skal bidra til at alle elever skal få den *opplæring* de har rett på, tas bort. Elevombudet i Kristiansand foreslås dermed å ha hovedfokus på elevenes rett til et trygt og godt psykososialt miljø, som nedfelt i Opplæringsloven.

Det ses som hensiktsmessig at Elevombudet plasseres i rådhuskvartalet i Kristiansand. Det er videre ønskelig at ombudet tilbringer tid også i det som tidligere var Songdalen og Søgne kommuner. Personalmessig foreslås stillingen knyttet til kulturdirektøren, det daglige

arbeidsfellesskapet foreslås å være kultur, frivillighet og innbyggerdialog. Det vil være naturlig å lokalisere Elevombudets kontor nær andre lavterskeltilbud og innbyggertorg.

Forslag til mandat:

Elevombudet i Kristiansand skal:

- Utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av administrativ og politisk ledelse i Kristiansand kommune.
- Bidra til at alle elever i de kommunale grunnskolene får det psykososiale læringsmiljøet de har krav på.
- Delta på samhandlingsarenaer, arbeide forebyggende og være en brobygger mellom alle parter i samarbeidet for å sikre en opplæring som fremmer helse, trivsel og læring.
- Veilede og bistå enkeltelever og deres foreldre i kommunikasjonen med skole og på samarbeidsarenaer og fremstå som et mellomledd mellom hjem og skole i vanskelige saker.
- Utarbeide årlig rapport som fremlegges til politisk behandling i formannskapet og bystyret.

Elevombudet har ikke løsningsansvar i saker. Ansvar for å løse sakene ligger juridisk hos skolene. Elevombudet skal tale elevs sak, i kontakt med skolen og i de forskjellige samarbeidsarenaene i oppvekstsektoren, ved å peke på og arbeide for at rettighetene grunnskoleelever har gjennom at Opplæringsloven blir oppfylt. Stillingen skal samhandle med andre som er viktige i barns oppvekst. Elevombudet skal slippes til i de samarbeidsarenaene med elever og foresatte som elever og/eller foresatte selv inviterer ombudet inn i. Ombudet skal holdes informert om bestemmelser, rutiner, utviklingsarbeid og forebyggende arbeid som angår elevene i nye Kristiansand kommune.

Det opprettes en egen arkivdel for Elevombudet i kommunens saksbehandlingsarkiv, der bare Elevombudet samt enkelte fra arkivpersonalet har tilgang.

Siden strukturen i Nye Kristiansand ikke er ferdig utarbeidet, vil det være naturlig å finjustere grenseoppganger, samt detaljer i Elevombudets samarbeidsformer med andre aktører, etter hvert som kommunen tar form.

Fellesnemnda gjorde følgende enstemmige vedtak:

NYE KRISTIANSAND

SAKSPROTOKOLL

Arkivsak-dok. 201901403
Saksbehandler Anne Karen Aunevik

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Arbeidsutvalg Nye Kristiansand	26.02.2019	16/19
2 Fellesnemnda (Søgne, Songdalen og Kristiansand)	05.03.2019	18/19

ELEVOMBUD I NYE KRISTIANSAND

FELLESNEMNDA (SØGNE, SONGDALEN OG KRISTIANSAND) HAR BEHANDLET SAKEN I MØTE 05.03.2019 SAK 18/19

Vedtak:

1. Nye Kristiansand oppretter 100% stilling som elevombud fra og med 1. januar 2020
2. Elevombudet skal utføre sitt arbeid på fritt og selvstendig grunnlag, uavhengig av politisk og administrativ ledelse i kommunen.
3. Elevombudet rapporterer til oppvekstutvalget, og har administrativ tilhørighet i direktørområdet for kultur, frivillighet og innbyggerdialog.
4. Elevombudet skal legge frem en årlig rapport. Rapporten sendes oppvekstutvalget og formannskapet.
5. Programleder utarbeider forslag til mandat for ordningen og legger det fram for bystyret for nye Kristiansand i oktober 2019. Det legges til grunn at elevombudet i Kristiansand skal ha hovedfokus på elevenes rett til et trygt og godt psykososialt miljø.

(Enst.)

RETT UTSKRIFT:

06.03.2019

Elevombudet opplever velvilje i administrasjonen i Nye Kristiansand. Signalene til nå har vært at det er ønsket at Elevombudet, for å kunne ivareta lavterskelfunksjonen, skal plasseres lett tilgjengelig for publikum, nær innbyggertorget i Kristiansand. Det er ennå ikke bestemt hvor mange dager Elevombudet skal være i Kristiansand sentrum, men det er avklart at tid skal tilbringes både i Søgne og i Songdalen, og at ombudet fremdeles skal være mobilt, med mulighet til å reise rundt til skolene og også hjem til foresatte, hvis det anses som tjenlig. Elevombudet har spilt inn behov for ny logo, som, på samme måte som dagens logo, må signalisere både at ombudet er i kommunen, og den essensielle **uavhengigheten** fra administrasjonen som ombudet har. Elevombudet har vært i dialog med arkivtjenesten i Nye Kristiansand, for å bevare den samme uavhengigheten i arkivet som er gjeldende i dag.

For å kunne betjene en elevmasse som er 10 ganger så stor som dagens, vil det bli nødvendig med enkelte justeringer i måten å arbeide på. Det vil ikke lenger bli mulig å besøke skoleklasser og foreldremøter i samme grad som nå. Mandatet foreslås videre spisset fra å bidra til at alle elever får den *opplæring og det psykososiale læringsmiljø* de har krav på til at ombudet skal ha fokus på elevenes psykososiale miljø. Det er spennende hvor stor pågang et elevombud mot mobbing vil få i hele Nye Kristiansand. Erfaringen er at det tar tid før en ordning blir kjent. I Søgne har muligheten til å kontakte Elevombudet i stor grad spredd seg gjennom «munn til munn»-metoden.

9.0 Avslutning

Man er barn bare en gang i livet. Når barn trives og har det bra på skolen sin i de viktige oppvekstårene, er mye gjort for fremtidig helse, trivsel og fellesskap i samfunnet. Og mange penger er spart for det offentlige. Vi har fått kunnskap om de store skadevirkningene som kan oppstå etter vold og mobbing. Oppmerksomheten om og innsatsen mot mobbing og krenkelser har aldri vært så stor som nå, hverken nasjonalt eller lokalt. Ansatte kurses og dyktiggjøres, systemene forbedres, og det legges ned et formidabelt stykke arbeid i Søgnes klasserom hver dag, som i resten av landet. Denne rapporten prøver å gi et bilde av hvordan Opplæringslovens krav om et godt og trygt skolemiljø brytes mot elevers opplevelser på skolene i Søgne. For uansett alle gode intensjoner: Man lykkes ikke alltid. Det er uakseptabelt, vondt og skadelig - for barnet, for familien, og i siste instans for samfunnet.

Like viktig som å være ærlig om det som ikke fungerer, er det å snakke sant om det som faktisk fungerer: Systemene og kulturene som gjør barna gode og trygge. De ansatte som gir jernet for elevene sine. Ukentlig forteller elever og foresatte meg om **den** fantastiske læreren, **den** gode helsesykepleieren, **den** uvurderlige assistenten. De er ikke alltid så synlige for omverdenen. Men jeg ser at det er voksne som redder liv og helse til barn og ungdom i Søgne. Kontinuerlig. Så får alle som er gitt tilliten det er å arbeide med barn og ungdom aldri slutte å se på seg selv, og granske egne holdninger. Hvordan forholder man seg når elever er vanskelige å forstå? Hvordan møtes foresatte som utfordrer? Hvem er man mest lojale mot? Barna, eller de voksne? Svaret er gitt, både i Opplæringsloven, Grunnloven og i Barnekonvensjonen. Alle vi som er så heldige å få arbeide med barn og ungdom, skal ha barnets og ungdommens beste som mål. Vi skal være på barnets og ungdommens side. Vi kan ikke tillate oss å være i komfortsonen.